

VANHUSPALVELUIDEN SUUNNITELMA

Tiivistelmä

Suunnitelman tavoitteena on hyvinvointia ja terveyttä edistävä palvelurakenne, koska hyvinvointi ja terveys vaikuttavat ratkaisevammin sosiaali- ja terveyspalvelujen tarpeeseen sekä palvelujen kustannuksiin ja rahoituksen kestävyteen kuin ikääntyneiden määrän lisääntyminen sinänsä. Lähtökohtana on palvelurakenteen kehittäminen kokonaisuutena hyödyntäen tietoa ikääntyneiden kuntalaisten elinoloista, sairastavuudesta ja toimintakyvystä. Palvelurakenteen kehittäminen ja mitoittaminen perustuu ikääntyneiden palveluiden kehittämistä ohjaaviin linjauksiin sekä vanhuspalvelusuunnitelmaan.

Suunnitelma rakentuu seuraavien painopisteiden ja tavoitteiden mukaisesti:

Ikääntyvän hyvinvointi ja osallisuus

Tavoitteet

- mahdollisimman moni ikäihminen elää turvallista, omaehtoista, täysipainoista ja mielekästä elämää omassa kodissa, tutussa ympäristössä
- ikäihmisten toimintakykyä ylläpidetään ja parannetaan monipuolisella ehkäisevällä ja kuntoutumista edistävällä toiminnalla ja heidän kotona asumistaan tuetaan sosiaali- ja terveyspalveluilla
- ikääntyneiden hyvinvoinnin ja terveyden kohentaminen tukee itsenäistä suoriutumista, kotona asumista ja mahdollisuuksia toimia aktiivisena yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä

Ikääntyvän mahdollisuus asua kotonaan tai kodinomaisessa ympäristössä

Tavoitteet

- 75 vuotta täyttäneistä **92 % asuu kotonaan** ja kotona asuvista 75-vuota täyttäneistä on säännöllisen **kotihoidon piirissä 15 %**
- omaishoidon tuen peittävyys on sosiaali- ja terveysministeriön laatusuosituksen mukainen eli 6-7 %
- kotona asumista tuetaan tarvittaessa avopalveluilla, joita ovat mm. kotihoito, omaishoidontuki, tukipalvelut, vuoroahoito, sosiaalihuoltolain mukaiset kuljetukset, päiväkeskus- ja viriketoiminta
- ikääntyvän turvallista kotona asumista vahvistetaan yhteistyöllä omaisten kanssa, kotihoidolla, vapaaehtoistoiminnalla ja käytettävissä olevalla teknologialla
- jos kotona asuminen ei enää ole mahdollista edes yksilöllisesti räätälöityjen palvelujen turvin, asiakas siirtyy palvelutarpeen mukaisten asumispalveluitten piiriin ja hänelle pyritään turvaamaan viimeisten aikojen hoito yhdessä hoitopaikassa elämänsä loppuun saakka
- tehostettu palveluasuminen on avopalvelua, johon liittyy kiinteästi ympärivuorokautinen, monipuolinen apu ja tuki. Asuminen on kodinomaista ja turvallista sekä tukee ikääntyvän toimintakykyä

Palveluorganisaation ja prosessien kehittäminen

Tavoitteet

- tuottaa laadukkaita, yksilöllisiä ja tarkoituksenmukaisia palveluja, joissa lähtökohtana ovat vanhuksen omat voimavarat, itsemääräämisoikeus ja asiakaskeskeisyys
- palvelu vastaa asiakkaan omaa näkemystä avun ja tuen tarpeesta.
- kaikki palvelut perustuvat vanhuspalvelulain mukaiseen hoidontarpeen arviointiin, jonka pohjalta asiakkaille laaditaan palvelusuunnitelmat.
- palveluprosesseja kehitetään yhteistyössä asiakkaiden kanssa, hyödyntämällä vanhusneuvostojen asiantuntemusta ja kannustamalla ikäihmisiä toimimaan kehittäjäasiakkaina

Tavoitteet

- koko henkilökunnan osaamista vahvistetaan väestön ikääntymisen huomioon ottamiseksi palvelutuotannossa
- henkilöstön tarve vanhuspalveluissa määräytyy sen mukaan, mitkä peittävyystavoitteet hyväksytään lähivuosille
- henkilökunta jaksaa ja voi hyvin työssään

Laatutyö osana organisaation ja palveluprosessien kehittämistä

Tavoitteet

- tuottaa laadukkaita, yksilöllisiä ja tarkoituksenmukaisia palveluja, joissa lähtökohtana ovat vanhuksen omat voimavarat, itsemääräämisoikeus ja asiakaskeskeisyys.

Vanhuspalveluiden suunnitelman **toimeenpano** kytetään osaksi vuosisuunnittelua. Selänteen sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö vastaa omalta osaltaan tavoitteiden toteuttamisesta, seurannasta, kehityksen arvioinnista ja raportoinnista.

Toiminnan tuloksellisuutta **arvioidaan** yksiköissä talousarvion suunnittelu – ja tilinpäätöksen raportointivaiheessa sekä lisäksi puolivuositain tapahtuvassa raportoinnissa yhtymävaltuustolle. Kuntien kanssa käydään kerran vuodessa suunnitelman tavoite- ja arviointikeskustelu. Suunnitelman toteutumisen **seurannan** lähtökohtana ovat kirjatut tavoitteiden saavuttaminen ja toimenpiteet. Lisäksi ikääntyvän väestön palveluja seurataan vanhuspalvelulain toimeenpanoon liittyvillä seurantaindikaattoreilla jotka esitetty liitteessä 1.

Kuntien kustannuskehitys ei nouse yleistä kustannuskehitystä korkeammaksi jos suunnitelman päämäärät toteutuvat ja kotona asumisen tukemiseen osallistuvat nykyistä enemmän ikäihmiset itse läheisineen, seurakunnat ja järjestöt. Lisäksi asenteiden ja painopisteen kaikissa toiminnoissa odotetaan siirtyvän ennakoivaan ja varhaiseen tukeen sekä asumisympäristön toimivuuteen ja liikkumisen tukemiseen.

Onnistunut ikäihmisten toimintakyvyn edistäminen edellyttää monipuolisia ennaltaehkäiseviä toimia ja varhaisen mukaantulon käytäntöjä kaikilla toimi- ja palvelualoilla.

Sisällys

1 Lähtökohdat.....	5
2 Suunnitelmaa linjaavat lait, suositukset ja ohjelmat.....	6
3 Palvelujen kehittämistä ohjaavat arvot ja eettiset periaatteet peruspalvelukuntayhtymä Selänteessä.....	7
4 Vanhuspalveluiden suunnitelma vuosille 2015- 2020.....	8
4.1 Ikääntyvän hyvinvointi ja osallisuus	8
4.2 Ikääntyvän mahdollisuus asua kotonaan tai kodinomaisessa ympäristössä.....	9
4.3 Palveluorganisaation ja prosessien kehittäminen.....	11
4.4 Henkilöstön osaamisen varmistaminen ja työhyvinvointi.....	12
4.5 Laatutyö osana organisaation ja palveluprosessien kehittämistä.....	13
5 Vanhuspalveluiden suunnitelman toimeenpano, seuranta ja arviointi	14
6 Selänteen ikäihmiset	15
6.1 Väestö.....	15
6.2 Keskeiset ikäihmisten käyttämät sosiaali- ja terveystalvelut	18

1 Lähtökohdat

Väestörakenteen muutos jatkuu Suomessa lähitulevaisuudessa. Rakenteellinen muutos johtuu odotettavissa olevan eliniän pitenemisestä ja alhaisesta syntyvyydestä. Lasten ja nuorten määrä vähenee, työikäinen väestö supistuu ja iäkkäiden ihmisten määrä kasvaa nopeasti. Elinajanodote on noussut vähitellen. Vuoteen 20135 mennessä miesten keskimääräinen elinajanodotteen ennustetaan nousevan 81,3 vuoteen ja naisten 85,8 vuoteen. On arvioitu, että suomalaisista joka neljäs on yli 65-vuotias 2030 luvulla. Joissakin Selänteen kunnissa tämä ennuste on jo toteutunut tai on ennustettua nopeammin toteutumassa. Tällä tulee olemaan suuri merkitys vanhusten palvelujen tarpeeseen ja palvelujen kehittämiseen.

Ikääntyvä väestö ei ole enää yhtenäinen ryhmä, kuten ei mikään muukaan väestöryhmä. Ikääntyvistä miehistä ja naisista suurin osa on terveitä ja hyväkuntoisia, mutta joukossa on myös niitä joiden rajallinen toimintakyky estää heitä osallistumasta yhteiskunnan toimintaan. Ikääntyvien joukkoon kuuluu niin hyväosaisia kuin syrjäytyneitäkin. Käsitteelle ”vanhuus” ei ole esitetty yleisesti hyväksyttyä tai yhtenäistä määritelmää. Vanhuuden määrittäminen kalenteri-ikä mukaan on ongelmallista, koska ikääntymisen mukanaan tuomat muutokset ovat varsin yksilöllisiä. Ikärajoja kuitenkin käytetään määriteltäessä esimerkiksi eläkeikää sekä laadittaessa erilaisia tilastoja. Varsinainen vanhuus katsotaan tänä päivänä alkavan 85 ikävuoden jälkeen.

Vuonna 2013 voimaan tulleessa vanhuspalvelulaissa ikääntyneellä väestöllä tarkoitetaan eläkeikäistä väestöä eli 63 vuotta täyttäneitä. Lain mukaan ikääntyneeseen väestöön kuuluva henkilö on sellainen henkilö, jonka toimintakyky on heikentynyt ikääntymiseen liittyvien syiden vuoksi. Syitä voivat olla iän myötä alkaneet, lisääntyneet tai pahentuneet sairaudet tai korkeaan ikään liittyvä rappeutuminen.

Ikäihmisten kannalta on tärkeää, mitä palveluja on tarjolla ja mistä niitä saadaan. Saatavuuden perusteella palvelut voidaan jakaa lähipalveluihin esimerkiksi kotihoito, omaishoito, palveluasuminen jne. ja laajaa väestöpohjaa edellyttäviin palveluihin, joita ovat esimerkiksi dementiaoireisten erityispalvelut tai gerontologista asiantuntemusta välittävät yksiköt ja geriatriin palvelut. Ikäihmiset tarvitsevat näitä kaikkia, mutta arjen sujumisen kannalta keskiössä ovat lähipalvelut. Lähipalvelut tuodaan kotiin tai ne tuotetaan kodin lähellä.

Tämän suunnitelman tehtävä on varmistaa, että palveluiden laatu, saatavuus ja riittävyys vastaavat jo aiemmin luotuja laatukriteereitä ja samalla lisätä asiakkaan osallistumisen mahdollisuutta oman hoitonsa ja palveluidensa suunnittelussa. Palvelutarpeet on laskettu valtakunnallisen laatusuosituksen mukaisesti suhteutettuna 75 vuotta täyttäneisiin, koska palvelutarpeiden arvioidaan lisääntyvän 75 ikävuoden jälkeen

Suunnitelmaa on valmisteltu hoito- ja vanhustyön palvelualueen johtajan johdolla hoito- ja vanhustyön toimialueella käyttäen hyväksi myös terveystarpeiden alueen asiantuntijoita ja kuntien vanhusneuvostoja. Aiempaa Selänteen strategiaa sekä vuonna 2014 valmistuneita Selänteen jäsenkuntien Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjelmia on käytetty apuna valmistelussa.

Terveydenhuoltolakiin tuli kunnille vuonna 2012 velvoite laatia koko kuntaa koskeva, valtuustotasolla hyväksyttävä hyvinvointisuunnitelma, jota päivitetään joka neljäs vuosi ja arvioidaan vuosittain. Tämä ikäihmisiä koskeva suunnitelma on osa muuta hyvinvointikertomusta jatkossa

Ikäihmisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen ja kuntoutukseen kannattaa panostaa, koska hyvinvointi ja terveys vaikuttavat ratkaisevammin sosiaali- ja terveystarpeiden tarpeeseen sekä palvelujen kustannuksiin ja rahoituksen kestävyys kuin ikääntyneiden määrän lisääntyminen sinänsä.

2 Suunnitelmaa linjaavat lait, suositukset ja ohjelmat

Vanhuspalvelulaki

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta ja iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvuluista ns. vanhuspalvelulaki, tuli voimaan 1.7.2013. Lain mukaan kunnan eri toimialojen on toimittava yhteistyössä ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi. Myös ikääntyvien palvelujen suunnitelma tulee laatia yhteistyössä. Yhteistyön velvoite koskee myös muita kunnassa toimivia julkisia tahoja, yrityksiä sekä järjestöjä ja yhdistyksiä, jotka edustavat ikääntynyttä väestöä.

Vanhuspalvelulain keskeisimmät tavoitteet ovat

- 1) Tukea ikääntyneen väestön hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista
- 2) parantaa ikääntyneen väestön mahdollisuutta osallistua elinoloihinsa vaikuttavien päätösten valmisteluun ja tarvitsemiensa palvelujen kehittämiseen kunnassa
- 3) parantaa iäkkään henkilön mahdollisuutta saada laadukkaita sosiaali- ja terveystalvuluja sekä ohjausta muiden tarjolla olevien palvelujen käyttöön yksilöllisten tarpeittensa mukaisesti ja riittävän ajoissa silloin, kun hänen heikentynyt toimintakykynsä sitä edellyttää, sekä
- 4) vahvistaa iäkkään henkilön mahdollisuutta vaikuttaa hänelle järjestettävien sosiaali- ja terveystalvulujen sisältöön ja toteuttamistapaan sekä osaltaan päättää niitä koskevissa asioissa.

Muu lainsäädäntö

Vanhuspalvelulain ohella muita keskeisiä lakeja ovat sosiaalihuoltolaki, terveydenhuoltolaki, omaishoidon tuesta ja kehitysvammaisten erityishuollosta annetut lait, vammaispalvelulaki, päihde- ja mielenterveyslait, asiakas- ja potilaslait sekä yksityisistä sosiaalipalveluista ja yksityisestä terveydenhuollosta annetut lait.

Perustuslain mukaan ihmiset ovat yhdenvertaiset lain edessä, eikä ketään saa asettaa iän, terveydentilan tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella ilman hyväksyttävää perustetta muihin nähden erilaiseen asemaan.

Valtakunnallinen laatusuositus

Sosiaali- ja terveysministeriö ja Suomen kuntaliitto antoivat ensimmäisen Ikäihmisten hoitoa ja palveluja koskevan laatusuosituksen vuonna 2001. Uudistetussa 2008:3 julkaistussa laatusuosituksessa oli otettu huomioon hallitusohjelman linjaukset, ikääntymispolitiikan valtakunnalliset tavoitteet, laatusuositusten arvioinnin tulokset, uusin tutkimustieto sekä toimintaympäristön muutokset. Vuonna 2013 julkaistu laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi (STM julkaisu 2013:11) jatkaa laadun korostamisen linjaa tukien vanhuspalvelulain henkeä. Osa suosituksista kohdistuu väestö- ja osa yksilötasolle. Edeltäjiensä tavoin suositus on tarkoitettu ensisijaisesti iäkkäiden palvelujen kehittämiseen.

Laatusuosituksen tavoitteena on edistää ikäihmisten hyvinvointia ja terveyttä parantaa palvelujen laatua ja vaikuttavuutta. Suosituksessa esitetään ikääntyneiden palveluiden laadun parantamiseksi strategia

linjauksia kolmelle osa-alueelle: 1) hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen sekä palvelurakenteeseen, 2) henkilöstöön ja johtamiseen, 3) asuin- ja hoitoympäristöihin.

Ikääntyneiden palvelujen laatusuositus koskee ikääntyneiden säännöllisesti käyttämiä palveluja, kuten kotihoitoa, omaishoidontukea, palveluasumista, pitkäaikaista hoivaa ja hoitoa tehostetun palveluasumisen yksiköissä ja laitoksissa, sekä laajemmin ikäihmisten hyvinvointia ja terveyttä edistäviä toimia.

Suurin osa ikäihmisten laatusuosituksen mukaisista toimenpide-ehdotuksista on jo käytössä; lisäksi Selänteessä tarjotaan kotihoitoa kotona asumisen tueksi jopa enemmän kuin keskimääräinen tavoite valtakunnallisesti on.

3 Palvelujen kehittämistä ohjaavat arvot ja eettiset periaatteet peruspalvelukuntayhtymä Selänteessä

Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen eri kunnissa (Haapajärvi, Pyhäjärvi ja Reisjärvi) on ollut toimintaa määrittävänä ohjeena kuntien omat vanhuspalveluiden strategiat ja peruspalvelukuntayhtymän aloittaessa 2010 laadittu kuntayhtymän strategia, joka sisältää myös vanhushuollon osion.

Lähtökohtana ko. strategioissa on ollut tavoite tukea vanhenevan väestön kotona asumista mahdollisimman pitkään. Selänteen kuntien kohdalta tämä on koko alueen kannalta tärkeää, koska jäsenkuntien väkiluku vähenee ja väki vanhenee, eli huoltosuhte on haastava jatkossa myös palveluiden kustannusten kannalta.

Selänteen strategiana on edistää asukkaiden terveyttä ja hyvinvointia kaikessa toiminnassa. Tavoitteita toteutetaan yhdessä asukkaiden kanssa edistämällä heidän toimintakykyään, ennalta ehkäisemällä sairauksia ja syrjäytymistä yhteiskunnasta. Kaikessa toiminnassa – sekä päätöksenteossa että palveluissa – edistetään kuntalaisten hyvinvointia, terveyttä ja omatoimisuutta. Palveluissa korostetaan asiakkaan itsemääräämisoikeutta sekä huomioidaan asiakkaan jäljellä oleva toimintakyky.

Oikein kohdennetut ja vaikuttavat palvelut saavutetaan yhdistämällä erillisten organisaatioiden, yksiköiden ja toimijoiden voimavarat hyödyntäen teknologisia ratkaisuja ja laadunhallinta- tai toiminnanohjausjärjestelmiä. Omaa palvelutoimintaa täydennetään suunnitellusti ja hallitusti verkostoitumalla, mahdollisilla kumppanuussopimuksilla, ostopalveluilla ja palveluseteleillä.

Palveluiden oikeudenmukainen kohdentaminen edellyttää ikäihmisten yhdenvertaisuutta, palvelutarpeen arviointia ja palveluiden yhtenäisiä myöntämisperusteita. Ikäihmisten palveluissa asiakasnäkökulmaa vahvistetaan mm hoito- ja palvelusuunnitelman laatimisessa sekä palvelujen kehittämisessä vanhus- ja vammaisneuvoston toiminnan avulla. Prosesseissa asiakas on aktiivinen toimija ja vastuussa omalta osaltaan hyvinvoinnistaan ja elinympäristönsä turvallisuudesta. Asioita ei tehdä puolesta, vaan tuetaan asiakkaan omatoimisuuden säilymistä kuntouttavan työtteen avulla.

Hoito- ja vanhustyössä keskeinen perusarvo on ihmisarvon kunnioittaminen. Jokaiselle on turvattava oikeus arvokkaaseen vanhuuteen ja hyvään kohteluun asuin- ja hoitopaikasta ja hoidon ja palvelun tarpeesta riippumatta.

4 Vanhuspalveluiden suunnitelma vuosille 2015- 2020

Vuonna 2013 voimaantulleen ns. vanhuspalvelulain tavoitteena on ikääntyneiden ihmisten toimintakyvyn ja itsenäisen elämän tukeminen ja edistäminen niin, että he voisivat asua kotona tutussa ympäristössä mahdollisimman pitkään. Terveiden edistämistä, ehkäisevää toimintaa ja kotiin annettavia palveluja korostetaan kotona asumista tukevan palvelupolitiikan perustana. Vanhuspalvelulaki on nostanut ikäihmisen osallisuuden keskeiseksi asiaksi. Lain yhtenä tarkoituksena on parantaa ikääntyneen väestön mahdollisuutta osallistua elinoloihinsa vaikuttavien päätösten valmisteluun ja tarvitsemiensa palvelujen kehittämiseen kunnassa.

Suunnitelman tavoitteena on hyvinvointia ja terveyttä edistävä palvelurakenne, koska hyvinvointi ja terveys vaikuttavat ratkaisevammin sosiaali- ja terveyspalvelujen tarpeeseen sekä palvelujen kustannuksiin ja rahoituksen kestävyteen kuin ikääntyneiden määrän lisääntyminen sinänsä. Lähtökohtana on palvelurakenteen kehittäminen kokonaisuutena hyödyntäen tietoa ikääntyneiden kuntalaisten elinoloista, sairastavuudesta ja toimintakyvystä. Palvelurakenteen kehittäminen ja mitoittaminen perustuu ikääntyneiden palveluiden kehittämistä ohjaaviin linjauksiin sekä vanhuspalvelusuunnitelmaan

Kotona asumisen mahdollisuuksia parannetaan myös esteettömillä ratkaisulla sekä apuvälineitä ja uutta teknologiaa hyödyntämällä. Korjausavustuksissa tulee huomioida lisääntyvän vanhusväestön tarpeet, huomioiden asunnon muutostyöt ja hissit. Laitoshoidosta tulee käytännössä luopua vuoteen 2017 mennessä lähes kokonaan vanhusten ja vammaisten pitkäaikaisena asumismuotona. Selänneissä laitoshoidosta on jo luovuttu.

Onnistunut ikäihmisten toimintakyvyn edistäminen edellyttää monipuolisia ennalta ehkäiseviä toimia ja varhaisen mukaantulon käytäntöjä myös kaikilla toimi- ja palvelualoilla

4.1 Ikääntyvän hyvinvointi ja osallisuus

Tavoitteena:

- Mahdollisimman moni ikäihminen elää turvallista, omaehtoista, täysipainoista ja mielekästä elämää omassa kodissa, tutussa ympäristössä
- Ikäihmisten toimintakykyä ylläpidetään ja parannetaan monipuolisella ehkäisevällä ja kuntoutumista edistävällä toiminnalla ja heidän kotona asumistaan tuetaan sosiaali- ja terveyspalveluilla
- Ikääntyneiden hyvinvoinnin ja terveyden kohentaminen tukee itsenäistä suoriutumista, kotona asumista ja mahdollisuuksia toimia aktiivisena yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä

Toimenpiteet:

- Aukkaiden osallistumisen turvaksi on laissa otettu vanhusneuvosto kunkin kunnan vaikuttamisvälineeksi; Selänne kunnissa vanhusneuvostot ovat jo toimineet parikymmentä vuotta, mutta lausuntopyyntöjä ja aloitteita tullaan jatkossa käyttämään enemmän kaikkia

ikäihmisiä koskevissa asioissa. Ikäihmisiä kannustetaan toimimaan hankkeissa ja palvelujen kehittämisessä kehittäjäasiakkaina.

- Yhteistyötä järjestöjen ja yhdistysten kanssa jatketaan ja vahvistetaan
- Liikkumisympäristön esteettömyyteen kiinnitetään huomiota
- Liikunnan edistäminen yhdessä kaupungin ja järjestöjen kanssa
- Seniorikortin käyttöönotto selvitetään liikunta- ja kulttuuripalveluissa
- Voimaa vanhuuteen hankkeessa luodun toiminnan juurruttaminen. Hankkeen aikana on koulutettu ikäihmisille vertaisohjaajia ja ulkoiluystäviä. Tätä toimintaa jatketaan ja tuetaan yhteistyössä kunnan liikuntatoimen kanssa
- Neuvontaa ja palveluohjausta vahvistetaan
- Resursseja suunnataan ennaltaehkäisevään työhön kuten toimintakyvyn tukemiseen ja kuntoutukseen, hyvinvointia edistäviin kotikäynteihin ja ryhmätoimintaan
- Ennaltaehkäiseviä kotikäyntejä tehdään 80- vuotta täyttäneille, jotka eivät saa säännöllisiä tai toistuvia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja
- Seniorineuvolassa toteutetaan terveystarkastukset 75-vuotta täyttäneiden ikäluokassa ja avohoitovastaanottoa pidetään vähintään kerran viikossa

Vastuutaho:

Sosiaali- ja terveystoimi, järjestösektori, kuntien tekninen toimi sekä liikunta- ja vapaa-aikatoimi ja liikenneturvallisuustyöryhmät

4.2 Ikääntyvän mahdollisuus asua kotonaan tai kodinomaisessa ympäristössä

Tavoitteena:

- 75 vuotta täyttäneistä **92 % asuu kotonaan** ja kotona asuvista 75-vuotta täyttäneistä on säännöllisen **kotihoidon piirissä 15 %**
- Omaishoidon tuen peittävyys on sosiaali- ja terveysministeriön laatusuosituksen mukainen eli 6-7 %
- Kotona asumista tuetaan tarvittaessa avopalveluilla, joita ovat mm. kotihoito, omaishoidontuki, tukipalvelut, vuorohoito, sosiaalihuoltolain mukaiset kuljetukset, päiväkeskus- ja viriketoiminta
- Ikääntyvän turvallista kotona asumista vahvistetaan yhteistyöllä omaisten kanssa, kotihoidolla, vapaaehtoistoiminnalla ja käytettävissä olevalla teknologialla
- Jos kotona asuminen ei enää ole mahdollista edes yksilöllisesti räätälöityjen palvelujen turvin, asiakas siirtyy palvelutarpeen mukaisten asumispalveluitten piiriin ja hänelle pyritään turvaamaan viimeisten aikojen hoito yhdessä hoitopaikassa elämänsä loppuun saakka

- Tehostettu palveluasuminen on avopalvelua, johon liittyy kiinteästi ympärivuorokautinen, monipuolinen apu ja tuki. Asuminen on kodinomaista ja turvallista sekä tukee ikääntyvän toimintakykyä. 10

Toimenpiteet:

- Kotona asumisen olosuhteita parannetaan; arvioidaan koti- ja lähiympäristön olosuhteet itsenäisen selviytymisen kannalta mm. esteetön liikkuminen, selvitetään korjausrakentamisen tarpeet ja mahdollisuudet yhteistyössä rakennusvalvonnan ja fysioterapeutin kanssa
- Asuntojen korjauksissa tulee kiinnittää huomiota asuntojen esteettömyyteen. Hissittömät kerrostalot tulee varustaa hisseillä
- Asiointiliikennetoimintaa kehitetään niin haja-asutusalueilla kuin keskustassakin
- Kotihoidon palveluja suunnataan kotona asumisen tueksi palvelujen tarpeessa oleville, säännöllisesti tai tilapäisesti avun tarpeessa oleville
- Hoito- ja palvelusuunnitelmat laaditaan yhdessä asiakkaan ja omaisten kanssa käytävissä hoitoneuvotteluissa ja ne päivitetään 3kk:n välien. Palvelukokonaisuus lähtee asiakkaan tarpeista ja hänen omien voimavarojensa tukemisesta
- Muistisairaiden kotihoitoa kehitetään ja geriatriin palvelut turvataan
- Kaikilla ikääntyneiden palveluissa toimivilla työntekijöillä on sosiaali- ja/tai terveydenhuollon ammatillinen koulutus sekä perus-, jatko- ja/tai täydennyskoulutuksessa hankittu gerontologinen asiantuntemus
- Omaishoito on keskeinen kotona asumisen mahdollistava hoitomuoto. Selänteen alueen 75 vuotta täyttäneistä on omaishoidon piirissä vuonna 2017 6,0 %. Tämä tarkoittaa omaishoidon määrärahojen järjestelmällistä lisäämistä.
- Omaishoitajien hyvinvoinnin ja jaksamisen tueksi heille tarjotaan mahdollisuus terveystarkastuksiin ja vuosittaiset kotikäynnit omaishoidettavan ja omaishoitajan tilanteen arvioimiseksi
- Omaishoitajille tarjotaan koulutusta ja vertaistukea mm. matkat alueelliseen omaishoitajien päivään jonka järjestää vuosittain Oulaisten ammattiopisto
- Omaishoitajien vertaistukea kehitetään ja vahvistetaan yhteistyössä ammattiopiston lähihoitajaopiskelijoiden harjoittelun kautta
- Vuorohoidon tuella mahdollistetaan omaishoitajien vapaat ja lomat sekä tuetaan kotonaan asuvia vanhuksia ja tuetaan mahdollisimman pitkään jatkuvaa kotona selviytymistä. Hoitojaksot järjestetään yksilöllisen tarpeen mukaisesti ja siitä sovitaan hoito- ja palvelusuunnitelmassa.
- Vuorohoitoa lisätään vuoteen 2020 mennessä niin, että 2 % 75 vuotta täyttäneistä on vuorohoidon piirissä.
- Päivätoiminta tukee asiakkaiden kotona selviytymistä tiiviissä yhteistyössä kotihoidon kanssa. Päivätoimintaa tarjotaan Selänteen jokaisessa kunnassa. Päivätoiminnan järjestämisessä otetaan huomioon enenevästi erilaisten ikääntyvien väestöryhmien tarpeet
- Seniorineuvolan kehittämistä jatketaan
- Kotisairaaloimintaa kehitetään, samoin kotona tapahtuvaa saattohoitoa, jotta vanhuksella olisi niin halutessaan mahdollisuus asua omassa kodissaan elämänsä loppuun asti
- Selvitetään ikäihmisten perhehoidon tarve ja mahdollisuudet korvata perhehoidolla osa tehostetusta palveluasumisesta tai tilapäishoidosta.
- **Tehostettuun palveluasumiseen varataan paikkoja 8 %:lle 75 vuotta täyttäneistä ja 1%:lle alle 75-vuotiaille.**
Haapajärvellä nykyiset 69 paikkaa riittävät vuoteen 2020. Reisjärvellä nykyiset 31 paikkaa riittävät vuoteen 2020. Pyhäjärvellä nykyiseen 72 paikkaan tarvitaan 8 paikkaa lisää vuoteen 2020 mennessä. Luvut sisältävät omat ja ostopaikat.
- **Lyhytaikaispaikkoja (vuorohoidossa) varataan 2 %:lle 75 vuotta täyttäneistä.** Haapajärvellä nykyiset 15 paikkaa riittävät vuoteen 2020 mutta sen jälkeen tarvitaan 4 vuorohoitopaikkaa

lisää. Pyhäjärvellä nykyiset 12 paikkaa eivät riitä vaan tarvitaan lisää 6 paikkaa vuoteen 2020¹¹ mennessä. Reijjärvellä Honkalinnassa ja vuodeosastolla olevat yhteensä 5 paikkaa ovat riittävät.

- Henkilökunnan osaamisessa varmistetaan sairaanhoidollinen, gerontologian, ja sosiaalihuollon osaaminen sekä kuntouttava työote
- Palvelutoiminnassa korostuu ikääntyvän toimintakykyä ja kuntoutumista edistävä työote
- Vanhuspalvelulain mukaan iäkkäälle henkilölle on nimettävä vastuutyöntekijä, jos hän tarvitsee apua palvelujen toteuttamiseen ja yhteensovittamiseen liittyvissä asioissa. Selänneessä vastuutyöntekijänä toimivat kotihoidonohjaajat

Vastuutaho:

Ppky Selänneen terveys- ja vanhuspalvelut, kuntatoimijat, oppilaitokset, vanhusneuvostot, järjestöt, seurakunnat, yksityiset palveluntuottajat

4.3 Palveluorganisaation ja prosessien kehittäminen

Lähtökohtana on palvelurakenteen kehittäminen kokonaisuutena hyödyntäen tietoa ikääntyneiden kuntalaisten elinoloista, sairastavuudesta ja toimintakyvystä. Palvelut tuotetaan lähipalveluina, jolloin palvelut tuodaan kotiin tai ne tuotetaan kodin lähellä. Pääpaino tulee yhä enenevässä määrin olla ennaltaehkäisevässä, kuntouttavassa ja päivittäistä toimintakykyä ylläpitävässä työssä.

Tavoitteet:

- Tuottaa laadukkaita, yksilöllisiä ja tarkoituksenmukaisia palveluja, joissa lähtökohtana ovat vanhuksen omat voimavarat, itsemääräämisoikeus ja asiakaskeskeisyys
- Palvelu vastaa asiakkaan omaa näkemystä avun ja tuen tarpeesta
- Kaikki palvelut perustuvat vanhuspalvelulain mukaiseen hoidontarpeen arviointiin, jonka pohjalta asiakkaille laaditaan palvelusuunnitelmat.
- Palveluprosesseja kehitetään yhteistyössä asiakkaiden kanssa, hyödyntämällä vanhusneuvostojen asiantuntemusta ja kannustamalla ikäihmisiä toimimaan kehittäjäasiakkaina

Toimenpiteet:

- Ikäihmisten palveluprosessit päivitetään ja mallinnetaan vuoden 2016-2017 aikana.
- Hoito- ja palveluketjun katkeamattomuuden turvaamiseksi sovitaan vanhuspalvelulain mukaisesti yhteistyöstä eri toimijoiden kesken, erityisesti sosiaalitoimen ja terapiapalveluiden kanssa
- Henkilökuntarakennetta kehitetään ja erityisasiantuntemusta vahvistetaan vanhuspalvelulain mukaisesti
- Palveluohjausta kehitetään alueellisena kokonaisuutena ja neuvonnan saatavuutta parannetaan
- Hoito- ja palvelusuunnitelmaa laadittaessa huomioidaan asiakkaan päivittäisen tuen ja tarpeen toteuttamisen ajankohta
- Toimintakyvyn arviointia ja ennakoivia palveluprosesseja kehitetään kaikissa Selänneen kunnissa. Vuoden 2015 aikana käyttöön otetaan RAI-toimintakykymittaristo osana hoito- ja palvelusuunnitelman laatimista.

- Hoito- ja vanhustyön palvelualueella toimii joka kunnassa säännöllisesti (1krt/kk) kokoontuva^{1,2} moniammatillinen SAS-työryhmä (= Selvitys – Arviointi – Sijoitus), jossa asiakkaan toimintakyky ja palvelutarve arvioidaan
- Kotihoidon Mobiilin toiminnanohjauksen avulla työtä organisoidaan siten, että asiakkaan luona tehtävä välitön työaika on vähintään 60% työajasta
- Vuodeosasto toimii kotihoidon tukiyksikkönä. Asiakkaan kotiutumisprosessia kehitetään yhteistyössä vuodeosaston, vuorohoidon ja kotihoidon kanssa. Asiakkaan ensimmäinen vuodeosaston hoitopäivä on myös ensimmäinen kotiutumisen suunnittelupäivä

Vastuutaho:

Palvelujohtajat ja palvelupäälliköt, lähiesimiehet, vuodeosasto ja kotihoito

4.4 Henkilöstön osaamisen varmistaminen ja työhyvinvointi

Ikääntyvien tarpeissa ja palvelutuotannossa tapahtuvat muutokset lisäävät henkilöstön osaamistarpeita ja henkilöstön tarvetta. Henkilöstöltä vaaditaan yhä enemmän gerontologista, sairaanhoidollista ja kuntoutuksen osaamista sekä jatkuvaa tiedon hankintaa.

Tavoitteet

- Koko henkilökunnan osaamista vahvistetaan väestön ikääntymisen huomioon ottamiseksi palvelutuotannossa
- Henkilöstön tarve vanhuspalveluissa määräytyy sen mukaan, mitkä peittävyystavoitteet hyväksytään lähivuosille
- Henkilökunta jaksaa ja voi hyvin työssään

Toimenpiteet

- Henkilöstön määrää sekä koulutusrakennetta tarkastellaan jatkuvasti, jotta ne ovat oikealla tasolla ja joustava yhteiskäyttö helpottaa arjen sujumista sekä mahdollistaa työn kehittämisen
- Henkilöstön peittävyystavoitteet lähivuosille hyväksytään. Vuorohoidon mitoitus on 0,6-0,7 ja tehostetussa palveluasumisessa 0,6. Kotihoidon mitoituksessa asetetaan tavoitteeksi henkilöstömäärä, joka pystyy vastaamaan palvelutarpeeseen niin, että kotihoidon peittävyys on 15 % 75- vuotta täyttäneistä
- Henkilöstömitoituksen edellytetään yksityisissä palveluissa vastaavan vähintään Selänteen omaa henkilöstömitoitusta
- Henkilökunnan osaamisessa varmistetaan sairaanhoidollinen ja gerontologian osaaminen, geriatrinen asiantuntemus sekä kuntouttava työote
- Dementiaa ja muistihäiriöitä sairastavien sekä masentuneiden ja turvattomuutta kokevien vanhusten erityistarpeet huomioidaan palveluissa
- Neuvonnan ja ohjauksen tehostaminen viedään kaikille henkilöstöryhmille koulutuksen kautta tulevana käytäntönä, vastuuhenkilöt nimetään myös kotipalvelussa
- Kehitetään moniammatillista työparityöskentelyä etenkin haastavien asiakkaiden kohtaamisessa
- Kotisairaaloiminnan kehittämisen edellytyksenä on, että kotisairaanhoidajia on riittävästi tarvittaessa myös iltoihin ja viikonloppuihin. Lisäksi koko henkilöstön sairaanhoidollista valmiutta on lisättävä.
- Kotihoidossa kehitetään yhteistä sijaistyövoimaa eli resurssipoolia osana toiminnanohjausjärjestelmää

- Tunnistetaan henkilöstön henkistä ja fyysistä hyvinvointia uhkaavat tekijät kuten asiakkaiden mielenterveysongelmista ja /tai dementiasta ym. johtuvat käyttäytymishäiriöt ja niiden kohdistuminen hoitohenkilöstöön, työn rutiininomaisuus, itsenäisyyden puute, kiire, joustamattomuus ja työilmapiiriongelmat ja puututaan niihin
- Varhaisen puuttumisen –toimintamalli on käytössä
- Työhyvinvoinnin lisäämiseksi johtamisessa kiinnitetään huomiota avoimuuteen, henkilöstön tasavertaisuuteen ja oikeudenmukaiseen kohteluun, muutoksen johtamiseen sekä kannustavaan palkitsemiseen
- Henkilökunnan työnkiertoa eri tehtäviin/työpisteisiin tuetaan mahdollisuuksien mukaan

Vastuutaho:

kuntayhtymän johto, palvelujohtajat ja-päälliköt, lähiesimiehet

4.5 Laatutyö osana organisaation ja palveluprosessien kehittämistä

Tavoitteena

- tuottaa laadukkaita, yksilöllisiä ja tarkoituksenmukaisia palveluja, joissa lähtökohtana ovat vanhuksen omat voimavarat, itsemääräämisoikeus ja asiakaskeskeisyys.

Toimenpiteet

- Hoito- ja palveluketjun katkeamattomuus on pystyttävä varmistamaan yhteistyöllä. Ammattitaitoinen ja riittävä johto on tässä tärkeässä asemassa
- Palvelutarpeen arvioinnilla turvataan asiakkaiden palvelun laatu ja saatavuus
- Suunnitellaan ja käyttöön otetaan systemaattinen asiakaspalautteen seuranta ja toteutetaan asiakaskyselyt säännöllisesti
- Käynnistetään laadunhallinnan rakentaminen osana koko organisaation laadunhallintaa
- Seurataan ja arvioidaan toimintaa suunnitellusti

Vastuutaho

Terveys- ja vanhuspalvelujen palvelujohtajat, hoitotyönjohtaja, hoito- ja vanhustyönjohtajat, kuntayhtymän johto

5 Vanhuspalveluiden suunnitelman toimeenpano, seuranta ja arviointi

Suunnitelman toimeenpano kytketään osaksi vuosisuunnittelua. Selänteen sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö vastaa omalta osaltaan tavoitteiden toteuttamisesta, seurannasta, kehityksen arvioinnista ja raportoinnista.

Toiminnan tuloksellisuutta arvioidaan yksiköissä talousarvion suunnittelu – ja tilinpäätöksen raportointivaiheessa sekä lisäksi puolivuositain tapahtuvassa raportoinnissa yhtymävaltuustolle. Lisäksi moniammatillinen ja –hallinnollinen työryhmä valmistelee kuntien hyvinvointikertomukset ja raportoi niistä vuosittain valtuustoille; tähän on sisällytetty suunnitelma ikääntyneen väestön palveluista.

Kukin toimijataho vastaa suunnitelman tavoitteiden toteuttamisesta tahollaan. Kuntien kanssa käydään kerran vuodessa suunnitelman tavoite- ja arviointikeskustelu.

Suunnitelman kustannusvaikutukset

Kuntien kustannuskehitys ei nouse yleistä kustannuskehitystä korkeammaksi jos suunnitelman päämäärät toteutuvat ja kotona asumisen tukemiseen osallistuvat nykyistä enemmän ikäihmiset itse läheisineen, seurakunnat ja järjestöt. Lisäksi asenteiden ja painopisteen kaikissa toiminnoissa odotetaan siirtyvän ennakoivaan ja varhaiseen tukeen sekä asumisympäristön toimivuuteen ja liikkumisen tukemiseen.

Henkilöstön tarve vanhustyössä määräytyy sen mukaan, mitkä peittävyystavoitteet hyväksytään lähivuosille. Henkilöstön rekrytointi on haaste tulevaisuudessa, koska huomattava osa Selänteen hoitohenkilöstöstä eläköityy suunnitelma kauden aikana. Ammattitaitoisen henkilöstön saaminen edellyttää työntajalta käytännön tekoja henkilöstön osaamisen ja työhyvinvoinnin ylläpidossa sekä kannustinten käyttöönottoa.

Seurantaindikaattorit

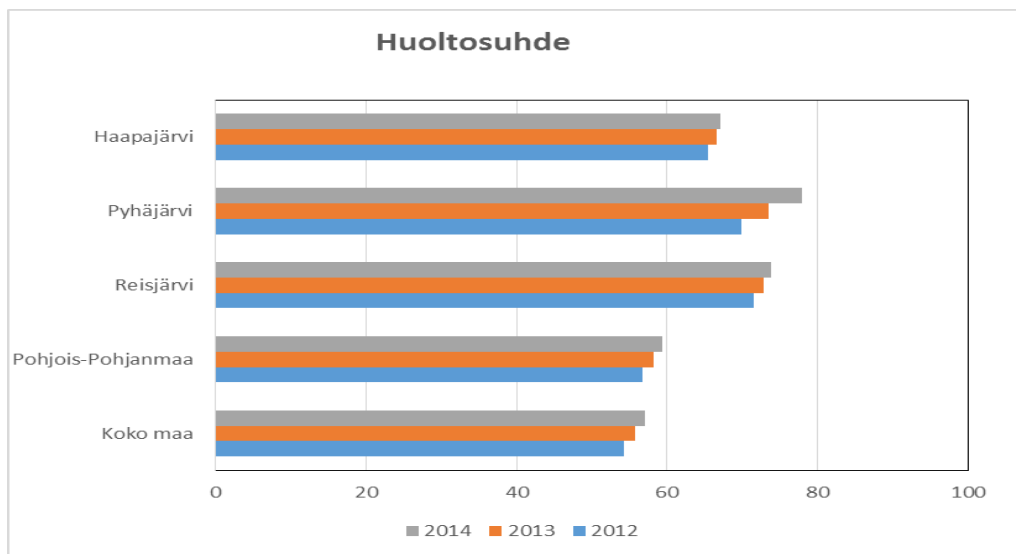
Suunnitelman toteutumisen seurannan lähtökohtana ovat kirjatut tavoitteiden saavuttaminen ja toimenpiteet. Lisäksi ikääntyvän väestön palveluja seurataan vanhuspalvelulain toimeenpanoon liittyvillä seurantaindikaattoreilla jotka esitetty liitteessä 1.

6 Selänteen ikäihmiset

6.1 Väestö

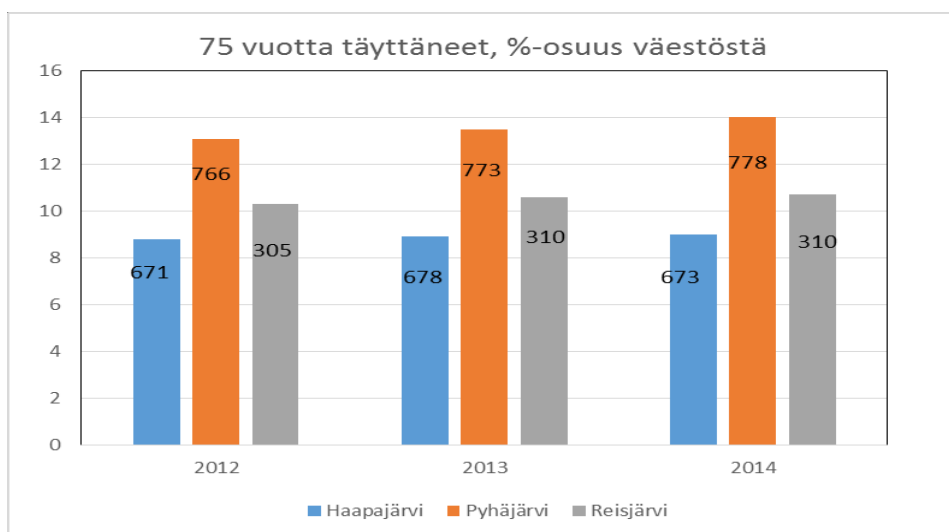
Selänteen jäsenkuntien **asukasluku** on laskenut vuodesta 2012 vuoden 2014 loppuun. **Huoltosuhde** on korkea kaikissa kunnissa ja huomattavasti korkeampi kuin Pohjois-Pohjanmaalla keskimäärin. Huoltosuhde ilmaisee, kuinka monta alle 15-vuotiasta ja 65-vuotta täyttänyttä on sataa 15-64 -vuotiasta (työikäistä) kohti.

Taulukko 1. Demografinen huoltosuhde (Sotkanet).

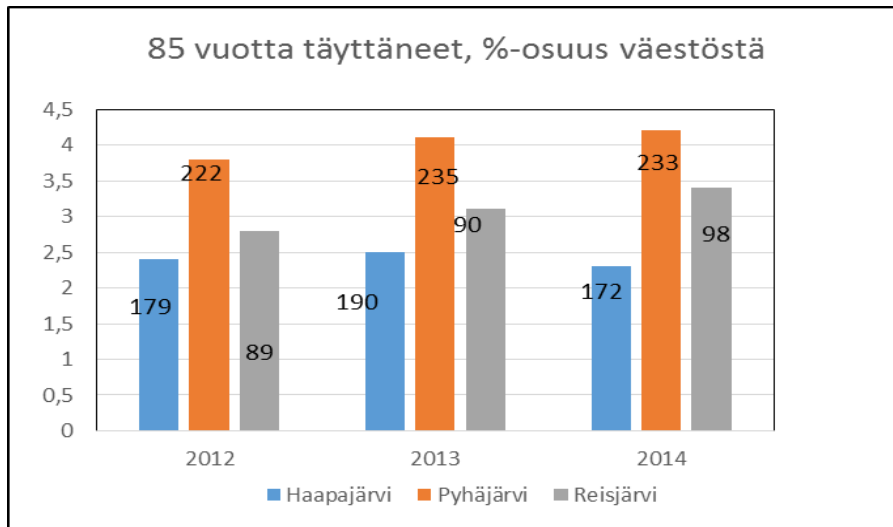
Ikääntyvien osuus väestöstä on huomattavasti Pohjois-Pohjanmaan osuutta suurempi.

Taulukko 2. 75 vuotta täyttäneet, %-osuus väestöstä (Sotkanet).

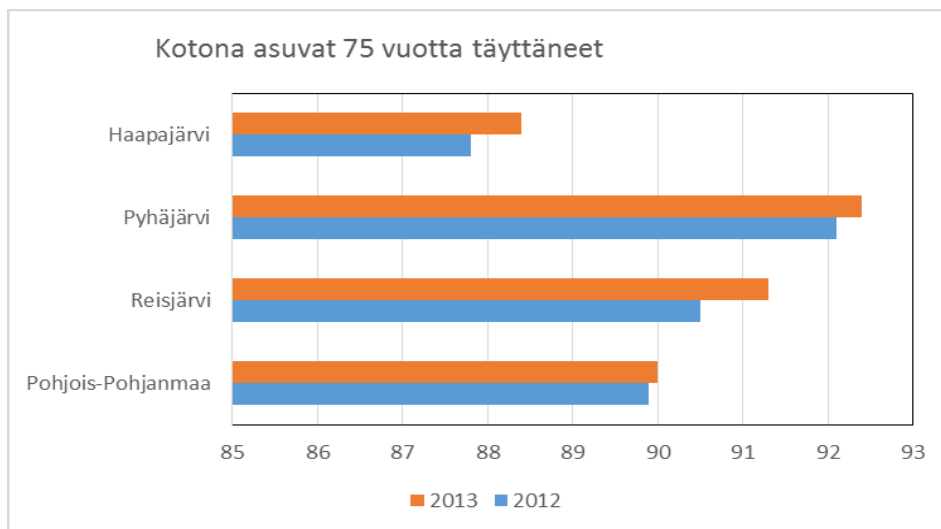
Eriytyisen nopeaa Selänteen kuntien alueella on ollut yli 85 -vuotiaiden osuuden nousu.

Taulukko 3. 85 vuotta täyttäneiden %- osuus väestöstä (Sotkanet).

Hoito- ja vanhustyön palvelujen painopisteenä on ollut kotona asumisen tukeminen. 75-vuotta täyttäneistä kotona asuu Pyhäjärvellä ja Reisjärvellä suurempi osa kuin Pohjois-Pohjanmaalla keskimäärin. Haapajärvellä ko. osuus on pienempi.

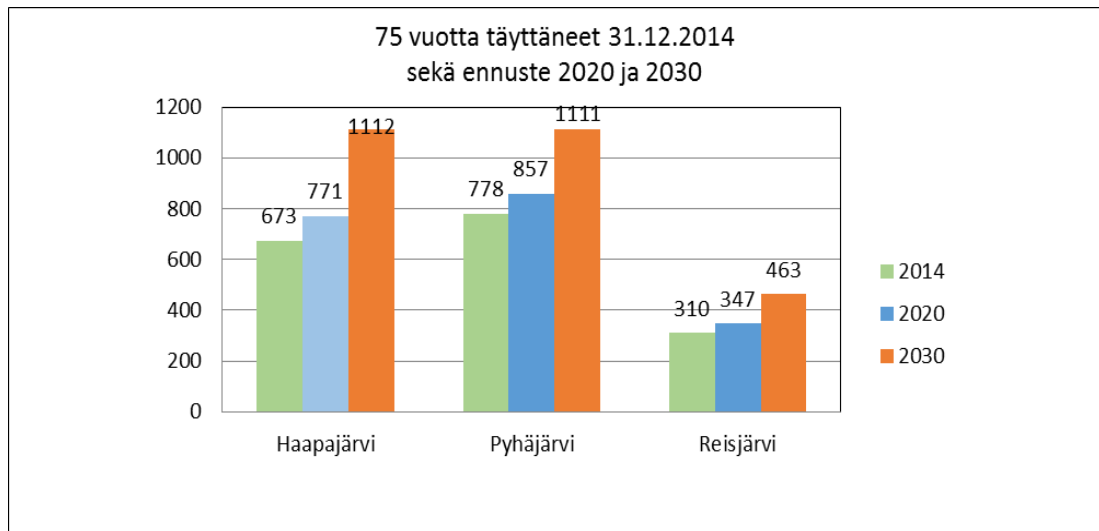
Taulukko 4. Kotona asuvat yli 75-vuotiaat, % -osuus vastaavan ikäisestä väestöstä (Sotkanet).

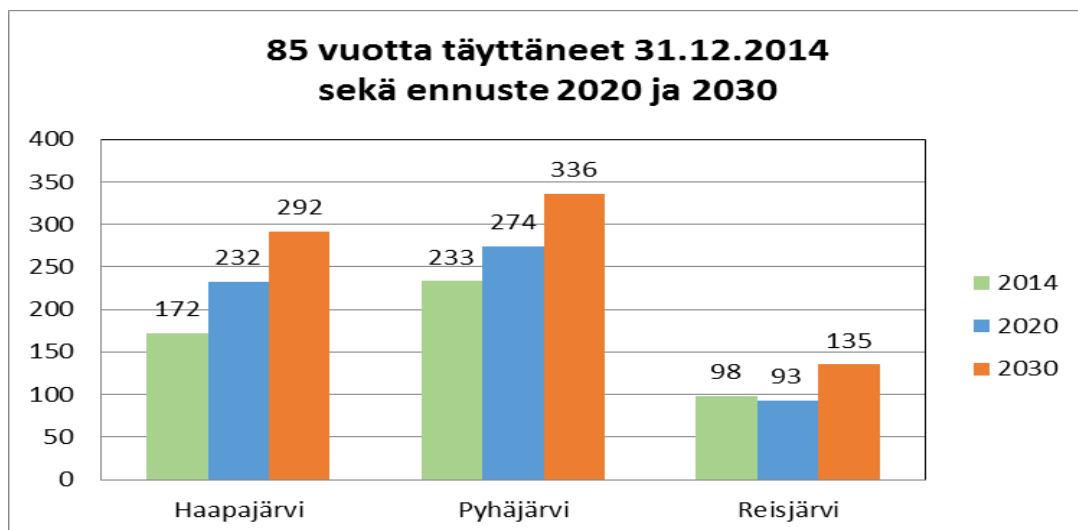
Kuten seuraavista taulukoista käy ilmi, yli 75-vuotiaiden ja yli 85-vuotiaiden määrän arvioidaan kasvavan kaikissa alueen kunnissa. Eriytisesti kasvaa Haapajärven yli 75 –vuotiaiden määrä vuoteen 2030 mennessä ja Pyhäjärven yli 85 -vuotiaiden määrä.

Taulukko 5. Väestöennuste 75 vuotta täyttäneiden määrä 2020 ja 2030 (Sotkanet).

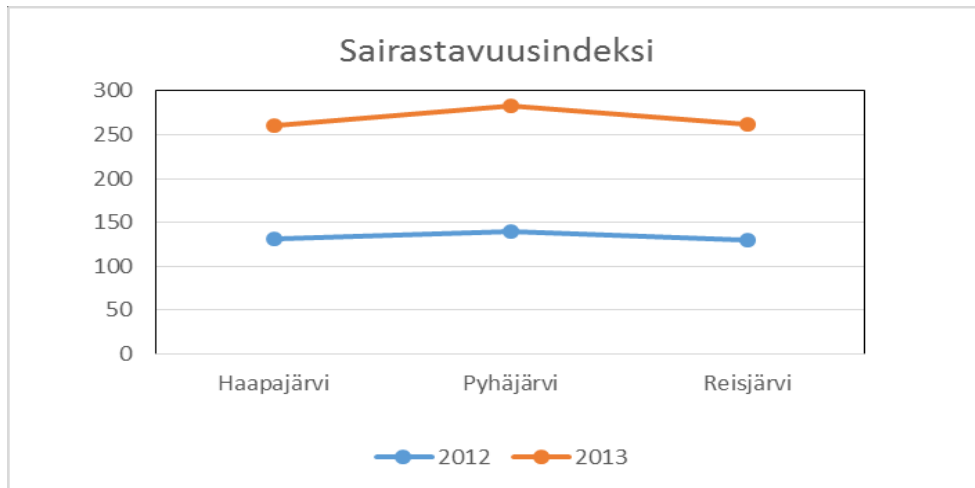
Taulukko 6. 85 vuotta täyttäneet ja ennuste 2020 ja 2030 (Sotkanet).

Sairastavuusindeksi on noussut viime vuosina. Sairastavuusindikaattori ilmaisee miten tervettä tai sairasta väestö on suhteessa koko maan väestön keskiarvoon (= 100). Luku on laskettu ikävakioiduna. Kelan Sairastavuusindeksi perustuu kolmeen tilastomuuttajaan: kuolleisuuteen, työkyvyttömyyseläkkeellä olevien osuuteen työikäisistä (16 - 64-vuotiaat) sekä erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettujen osuuteen väestöstä. Lopullinen indeksi on kolmen osaindeksin keskiarvo

Korkea sairastavuus aiheuttaa paineita erityisesti kotihoidolle, mutta myös tehostettuun palveluasumiseen joudutaan tämän vuoksi ottamaan alle 75-vuotiaita henkilöitä.

Taulukko 6: Sairastavuusindeksi (Sotkanet).

Yhteenvetona voidaan todeta, että väestörakenne Selänne –kuntien alueella poikkeaa muun Pohjois-Pohjanmaan alueen keskiarvosta ja on erittäin haastava palvelujen järjestämisen ja kustannusten näkökannalta katsottuna. Niin huoltosuhde, iäkkäiden määrä kuin sairastavuuskin ovat korkeampia kuin alueella keskimäärin. Selännekunnat ovat myös joiltakin osin poikkeavia toisistaankin. Esimerkiksi Pyhäjärvellä sairastavuus on huomattavasti suurempaa ja kunnan yli 85-vuotiaiden prosenttiosuus on huomattavasti suurempi kuin toisissa kunnissa.

6.2 Keskeiset ikäihmisten käyttämät sosiaali- ja terveystoimet

Selänteen hoito- ja vanhustyön vastuualue toimii toiminnallisena kokonaisuutena, joka muodostuu kotihoidon, asumispalvelujen ja vuodeosastohoidon palveluista. Palvelualueen johtajana toimii terveys- ja vanhustalouden palvelujohtaja.

Kotihoito tarjoaa aikuisille hoiva- ja huolenpitoa. Kotisairaanhoidon ja kotipalvelu on jo vanhastaan kaikissa jäsenkunnissa yhdistetty kotihoidoksi. Kotihoidon asiakkaille tehdään yksilölliset hoito- ja palvelusuunnitelmat yhdessä asiakkaan, läheisten ja muiden palvelujen tuottajien kanssa.

Ennaltaehkäiseviä kotikäyntejä tehdään 80- vuotta täyttäneille, jotka eivät saa säännöllisiä tai toistuvia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja. Selänteessä kotikäyntejä tekevät kotihoidon työntekijät.

Omaishoidon tuki Omaishoidon tuki on sosiaalihuoltolain mukaista sosiaalipalvelua, jonka järjestämisen ja valvontavastuu on kunnalla. Palveluiden taso ja määrä on kunnan määrättävissä. Omaishoidon tuki muodostuu hoitopalkkiosta sekä hoitoa ja huolenpitoa tukevista palveluista, jotka määritellään asiakkaan hoito- ja palvelusuunnitelmassa. Hoitopalkkion suuruuteen vaikuttavat hoidon sitovuus ja vaativuus.

Vuorohoito: Vuorohoito on lyhytaikaisia, intensiivisiä, ympärivuorokautista kuntoutus- ja hoivajaksoja. Vuorohoidon tuella mahdollistetaan omaishoitajien vapaat ja lomat ja muutoinkin tuetaan kotonaan asuvia vanhuksia ja tuetaan mahdollisimman pitkään jatkuvaa kotona selviytymistä. Selänteen kaikissa kunnissa on tarjolla vuorohoitotoimintaa.

Päiväkeskustoiminta Päiväkeskus tukee asiakkaiden kotona selviytymistä tiiviissä yhteistyössä kotihoidon kanssa. Päiväkeskuksen asiakkaat saavat ateria-, hygienia-, virkistys- ja kuntoutuspalveluja. Päivätoiminta on osa yksilölliseen harkintaan perustuvan hoito- ja palvelusuunnitelman mukaisia palveluita. Pyhäjärvellä päiväkeskustoimintaa on 5x/vk ja kerrallaan asiakkaita on 8-10. Haapajärvellä toimintaa vastaavan kokoiselle joukolle on 4x/vk ja Reisjärvellä 1X/vk.

Palveluasuminen Selänteen kunnilla ei ole omia palveluasumisen yksiköitä. Reisjärven kunnan osalta ostetaan palveluasumista 7 henkilölle yksityiseltä palvelujen tuottajalta.

Tehostettu palveluasuminen: Pitkäaikainen hoito- ja huolenpito voidaan toteuttaa tehostetussa asumispalvelussa, jos iäkkään henkilön toimintakyky on alentunut kokonaisvaltaisesti niin, ettei hän selviä kotonaan omaisten, kotihoidon, päivätoiminnan ja vuorohoidon turvin. Yövalvottua tehostettua palveluasumista on tarjolla Selänteen jokaisessa kunnassa omana toimintana. Lisäksi Haapajärvi, Pyhäjärvi ja Reisjärvi ostavat ko. palvelua yksityisiltä palveluntuottajilta.

**SAS –toiminta Hoito- ja vanhustyön palvelualueella toimii moniammatillinen SAS-työryhmä (= Selvitys – Arviointi – Sijoitus), kussakin jäsenkunnassa. Se kokoontuu säännöllisesti 1-2X/kuukaudessa. SAS- työryhmässä arvioidaan ja suunnitellaan käsitellään palvelun tarpeessa olevien vanhusten vastaisen hoidon tarve ja mahdollisen jatkohoitopaikan tarve ja kiireellisyys. Työryhmässä ovat edustettuina terveydenhuollon, vanhushuollon ja sosiaalityön asiantuntijoita ja tavoitteena on, että jokaiselle asiakkaalle löytyisi juuri hänelle oikea hoitomuoto ja hoitopaikka.

LIITE 1. Seurantamittarit

1. Palveluihin pääsyn odotusajat
2. Kyselyt
  - Asiakastyytyväisyyskyselyt, vuosittain
3. Palvelutarveindikaattorit
  - väestörakenne
  - yksin asuvat
4. Palvelurakenneindikaattorit
  - kotona asuvat
  - säännöllistä kotihoitoa saavat
  - omaishoidon tukea saavat
  - tehostetussa palveluasumisessa asuvat
5. Henkilöstöön liittyvät indikaattorit
  - henkilöstön määrä ja koulutusrakenne
  - yksityisten palveluntuottajien henkilöstömäärä
  - henkilöstömäärä tuhatta 75 vuotta täyttänyttä kohti kotihoidossa ja muissa ikääntyvien palveluissa
  - henkilöstömitoitus kotihoidossa, tehostetussa palveluasumisessa ja vuodeosastolla
6. Talousindikaattorit
  - kotihoitopalveluiden kustannukset
  - tehostetun palveluasumisen käyttökustannukset
  - muiden vanhuspalveluiden kustannukset